Ümumi məlumat	**Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı**	AZLL106 Müasir Azərbaycan dili-3, 3 kredit 6 AKTS
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru İlkin Əsgərov
	İmeyl:	ilkin-esger@mail.ru ; ilkin.asgarov@khazar.org
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Konsultasiya vaxtı	Tələbələrlə razılaşdırılmış vaxtda
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	**Dərsliklər:** 1. Müasir Azərbaycan dili IV hissə, Bakı,2007 2. Q.Kazımov Azərbaycan dilinin sintaksisi Bakı, 2007 3. B.Xəlilov.MüasirAzərbaycan dili (Sintaksis), Bakı,2017 4. Q.Kazımov Azərbaycan dilində tabeli mürəkkəb cümlənin inkişaf tarixi. Bakı, 2010 5. Q.Qəmbərova Sintaksisdən praktikum (dərs vəsaiti),Bakı,2013 6. V.Dumanoğlu, İ.Əsgərov.Müasir Azərbaycan ədəbi dilində durğu işarələri. Bakı-2016 7. T.Müzəffəroğlu. Müasir Azərbaycan dilində mürəkkəb cümlənin stuktur semantikası.Bakı, 2002 8. İ.Əsgər. Cümlə tədrisinin aktual problemləri. Bakı, 2015 9. H.Balıyev. Orta məktəbdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası.Bakı-2015 10. Müasir Azərbaycan dili.EA-nın nəşri, Bakı-1982 11. Y.Seyidov, Ə.Abdullayev, A.Həsənov, N.Cəfərov. Müasir Azərbaycan dili, Sintaksis.Bakı-2004	

Tədris metodları	**Mühazirə**	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Seminar	+	
	Sual-cavab	+	
Qiymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%)**
	Aralıq imtahanı		**30**
	Fəallıq		**5**
	Quizlər		**5+5+5**
	Tapşırıq		**5**
	Final		**40**

	imtahanı		
	Davamiyyət		**5**
	Yekun		**100**
Kursun təsviri	Bu bölmədə - Sintaksisdə sözlərin və söz birləşməsinin cümlə şəklində əlaqələnməsi qayda-qanunları öyrənilir. Dilin sintaktik qruluşu dedikdə söz birləşmələrinin və cümlələrin qruluşu başa düşülür. “Müasir Azərbaycan dili-3” kursunda sintaktik əlaqələr, söz birləşmələri, cümlə, cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri, cümlə üzvləri (mübtəda, xəbər, tamamlıq, təyin, zərflik), əlavələr, xüsusiləşmələr, cüttərkibli cümlələr, bütöv və yarımçıq cümlələr, söz-cümlə, qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər və birləşmələr, mürəkkəb cümlə və onların növləri, mətn, vasitəli və vasitəsiz nitq, durğu işarələri barədə ətraflı məlumat verilir.		
Kursun məqsədləri	Kursun əsas məqsədi müasir Azərbaycan ədəbi dilinin qrammatik quruluşunu, xüsusən də sintaktik strukturunu öyrənmək, söz birləşmələri 9ismi, feili, zərfi) və cümlənin funksional xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək, onların leksik və qrammatik mənasını, yaranma yollarını aydınlaşdırmaq, eyni zamanda sadə və mürəkkəb cümlə sintaksisini linqvistik təhlil etmək, onların oxşar və fərqli xüsusiyyətlərini sistemli şəkildə öyrənməkdən ibarətdir. Bundan başqa yüksək nitq mədəniyyətinə sahib olmaq üçün tələbələrə fənnə dair zəruri bilik, bacarıq və vərdişləri şüurlu olaraq mənimsətmək və Azərbaycan dili fənnini bir elm sahəsi kimi öyrətmək, sevdirmək fənnin məqsədlərindən biri kimi xüsusi aktuallığa malikdir.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr: 1. Tələbə Azərbaycan dilinin qrammatik quruluşu haqqında fikir ifadə edə bilir; 2. Sintaktik və qrammatik əlaqə anlayışlarının mahiyyətini dərk edir, onları fərqləndirməyi bacarır; 3. Cümlə anlayışını şərh edir; 4. Söz birləşmələinin növlərini yaranmasını, onlar arasındakı sintaktik əlaqələri müəyyənləşdirə bilir; 5. Məqsəd və intonasiyaya görə sadə cümlənin növlərini fərqləndirir; 6. Müəyyənşəxsli və təktərkibli cümlələrinfunksional xüsusiyyətlərini bilir; 7. Tabeli bə mürəkkəb cümlə anlayışlarını fərqləndirir, onların ayaranma yollarını, aralarındakı məna əlaqələrini, əlaqələnmə vasitələrini mənimsəyir; 8. Durğu işarələrinin işlənmə məqamlarını ayırd edə bilir.		
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	**Fəallıq**: Tələbənin müzakirələrdə iştirakı, dərsə hazırlıq səviyyəsi, dərs vəsaitləri ilə təminatı, mövzularla əlaqəli verilən tapşırıqların yerinə yetirilməsi bu qiymətləndirməyə daxildir. Keçilən mövzuların xarakterinə		

		uyğun müəyyən tapşırıqlar verilə bilər. Tapşırıqların yerinə yetirilib-yetirilməməsi və tələbələrin nizam-intizamı da qiymətləndirməyə təsir edəcək. **Quizlər:** Semestr ərzində üç dəfə keçirilən mövzuları əhatə edəcək şəkildə quizlər keçiriləcəkdir**.** **Tapşırıq:** Semestr ərzində bir dəfə 5 ballıq keçirilən mövzuları əhatə edəcək şəkildə keçiriləcək**.** **Davamiyyət**: Semestr ərzində tələbənin dərsdə iştirakına görə bal verilir. 2 qaib 1 balı aparır. Tələbə 8-10 dəqiqədən artıq dərsə gecikərsə, qaib yazılacaq. Lakin qaib yazılmış olsa belə, onların dərsdə iştirakına icazə veriləcək. **İmtahan haqqında** Quiz, aralıq və final imtahanlarında sillabusda öz əksini tapmış mövzularla bağlı həm nəzəri, həm də praktik sual formalarından istifadə ediləcəkdir.	
	Tarix	**Fənnin mövzuları**	**Dərslik/Tapşırıqlar**
1		Sintaksis haqqında ümumi məlumat Cümlədə sözlər arasında sintaktik əlaqələr	MAD 5-22; QK. MAD3-8 QK. M AD8-35
2		Azərbaycan dilində söz birləşmələri: İsmi söz birləşmələri Feli söz birləşmələri. Zərf birləşmələri	M AD35-50;QK. MAD 35-55 MAD55-75;QK. MAD55-74
3		Müasir Azərbaycan dilində cümlə. Məqsəd və intonasiyaya görə sadə cümlənin növləri	MAD 76-81;QK. MAD 77-84 MAD 81-104;QK. MAD 88-97
4		Müasir Azərbaycan dilində cümlə üzvləri. Cümlənin baş üzvləri. Mübtəda	MAD104-114;QK. MAD99-103 MAD114-126;QK. MAD103-110
5		Xəbər.Xəbərin ifadə vasitələri Cümlənin ikinci dərəcəli üzvləri: Tamamlıq	QK. MAD110-119 QK. M AD119-129
6		Təyin.Təyinin ifadə vasitələri Zərflik.Zərfliyin məna növləri	QK. M AD129-135 QK. M AD1135-152
7		Qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər Müasir Azərbaycan dilində cüttərkibli	QK. M AD1152-163 QK. M AD1171-176

		cümlələr	
8		Müasir Azərbaycan dilində təktərkibli cümlələr Aralıq imtahanı	QK. M AD1152-163 QK. M AD1171-176
9		Bütöv və yarımçıq cümlələr. Üzvlənməyən cümlələr. Sadə cümləmi genişləndirən vasitələr	QK. M AD195-204 QK. M AD204-227
10		Mürəkkəb cümlə. Tabesiz mürəkkəb cümlələr arasında əlaqələr	QK.MAD.201-288 QK. M AD288-301
11		Tabeli mürəkkəb cümlələr. Tabeli mürəkkəb cümlələrin təsnifi. Mübtəda budaq cümləsi. Xəbər budaq cümləsi	QK. M AD325-338 QK. M AD338-343
12		Tamamlıq budaq cümləsi Təyin budaq cümləsi	QK.MAD.343-351 QK. M AD351-357
13		Zərflik budaq cümlələri	QK. M AD357-370 QK. M AD370-378
14		Durğu işarələrinin işlənmə məqamları	İ.Əsgər.Müasir Azərbaycan ədəbi dilində durğu işarələri.Bakı-2016
15		Sintaksisin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər	
		Final	.